

กระบวนการดำเนินงาน

ชุมชนพร้อมรับมือภัยพิบัติ

ตามแนวคิดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน

Community Based Disaster Risk Reduction:
CBDRR Process

สำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์ สภากาชาดไทย
 Relief and Community Health Bureau
 The Thai Red Cross Society

หลักการกาชาด

มนุษยธรรม

กาชาด เกิดขึ้นมาจากความปรารถนาที่จะนำความช่วยเหลือโดยมิเลือกปฏิบัติ มาสู่ผู้บาดเจ็บในสนามรบ กาชาดเพียรพยายามทั้งในฐานะระหว่างประเทศและในระดับชาติเพื่อป้องกัน และบรรเทาความทุกข์ทรมานของมนุษย์ไม่ว่าจะพบได้ในที่ใด ความมุ่งประสงค์ของกาชาดได้แก่การคุ้มครองชีวิตและสุขภาพ และการประกันความเคารพนับถือต่อมนุษยชน กาชาดส่งเสริมความเข้าใจ มิตรภาพ ความร่วมมือระหว่างกัน และสันติภาพที่ยั่งยืนระหว่างประชากรทั้งมวล

ความไม่ลำเอียง

กาชาดไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องสัญชาติ เชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา ชั้น วรรณะ หรือความคิดเห็นทางการเมือง กาชาดเพียรพยายามอย่างเดียวกันที่จะบรรเทาความทุกข์ทรมาน โดยให้การปฏิบัติเป็นลำดับแรกต่อกรณีความทุกข์ยากที่เร่งด่วนที่สุด

ความเป็นกลาง

เพื่อที่จะได้รับความไว้วางใจสืบต่อไปจากทุกฝ่าย กาชาดไม่อาจเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในการสู้รบ หรือเกี่ยวข้องไม่ว่าในเวลาในการขัดแย้ง ซึ่งมีลักษณะทางการเมือง เชื้อชาติ ศาสนา และลัทธินิยม

ความเป็นอิสระ

กาชาดเป็นอิสระ สภากาชาดแม้จะมีส่วนช่วยเหลือในบริการด้านมนุษยธรรมของรัฐบาลของตน และอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายของประเทศตน จะต้องธำรงความเป็นอิสระอยู่ต่อไป เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตามหลักการกาชาดได้ตลอดเวลา

บริการอาสาสมัคร

กาชาดเป็นองค์การอาสาสมัครในการบรรเทาทุกข์ โดยไม่มีความปรารถนาผลประโยชน์ในประการใด ๆ

ความเป็นเอกภาพ

ในประเทศพึงมีสภากาชาดได้เพียงแห่งเดียว สภากาชาดต้องเปิดให้กับคนทั่วไป สภากาชาดต้องปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรมตลอดทั่วดินแดนของตน

ความเป็นสากล

กาชาดเป็นสถาบันสากล ซึ่งสภากาชาดทั้งมวลสังกัดอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมความรับผิดชอบและหน้าที่เท่าเทียมกันในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

งานชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ

สำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์ สภากาชาดไทย ได้ส่งเสริมให้ดำเนินงานชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน

งานชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ เป็นการส่งเสริมชุมชนในพื้นที่เสี่ยงให้มีการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ โดยประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบเมื่อเกิดภัย และลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะชุมชนเป็นด่านแรกที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติ การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ตระหนักต่อภัยอันตราย ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ โดยใช้กระบวนการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่ความเข้มแข็ง ปลอดภัย สามารถลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

Community Based Disaster Risk Reduction

The Community Based Disaster Risk Reduction program at Thai Red Cross was established in 2003. It was created as a part of the Relief and Community Health Bureau's mandate to promote and implement Community Based Disaster Risk Reduction (CBDRR) at the community level.

Usually, when disaster strikes, communities are left to fend for themselves for a while until help arrives. So, communities who understand disaster risk reduction, have relevant skills and know certain processes could well save lives, assets and valuable belongings. These communities will be “safer and resilient”.

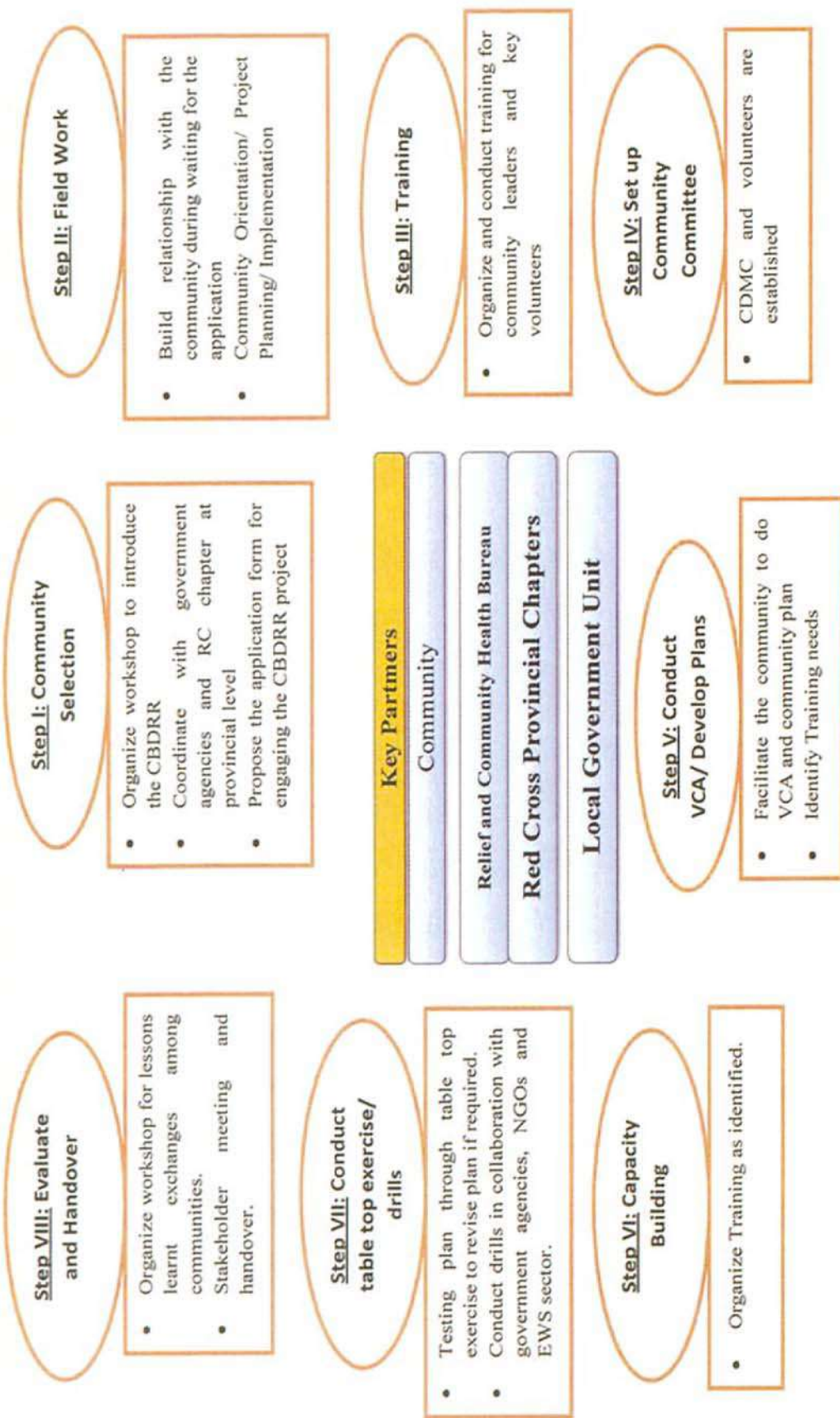
In that context, Thai Red Cross aims to encourage targeted communities living in disaster prone areas to take part in the CBDRR program to increase community capacity and resilience. This way, the impact of disasters can be reduced.

Ultimately, communities can become safer and resilient through Thai Red Cross' CBDRR program as it teaches communities how to be safe and resilient using available resources. The CBDRR program involves communities in brainstorming sessions, planning, writing an action plan and participating in disaster drills. Technically, after taking part in the program, communities will be prepared for and have the ability to manage disasters.

กระบวนการดำเนินงานชุมชนพร้อมรับมือภัยพิบัติ 8 ขั้นตอน

Community Based Disaster Risk Reduction Process 8 steps

CBDRR Process

ขั้นตอนการดำเนินงานชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ

ขั้นตอนที่

1

การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เสี่ยงทุกระดับ แจ้ง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพื่อคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1.1 เป็นชุมชนที่มีประวัติการเกิดภัยใน 10 ปี ที่ผ่านมา มีความถี่ในการเกิดภัย
- 1.2 ชุมชนยินดีและพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- 1.4 เป็นชุมชนที่ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดดำเนินงานด้านชุมชน พร้อมรับภัยพิบัติอย่างเต็มรูปแบบ

Community Based Disaster risk reduction Process

There are eight steps; some of these steps can be worked in parallel with other steps.

Step:

1

Community Selection

Introduce CBDRR and coordinate with local government agencies and provincial Red Cross Chapter at provincial level.

Select the targeted communities based on following criteria:

- 1.1 Communities that have been facing intensity and frequently in disasters in the past 10 years.
- 1.2 Communities are willing to participate continuously in the program.
- 1.3 Communities are supported by relevant local authorities and alliance organizations.
- 1.4 Communities have never worked with any organization to implement the CBDRR work.

ขั้นตอนที่

2

ชี้แจงโครงการและสร้างสัมพันธ์กับชุมชน

เป็นขั้นตอนการชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน และสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจ อันดีกับชุมชน รวมทั้งศึกษาและทำความเข้าใจสภาพทั่วไปของชุมชน

Step:

2

Program orientation and establish relationship with targeted communities

This step is to provide CBDRR program information, in order to build relationship with the targeted community. Study community background to truly understand about the community.

ขั้นตอนที่

3

อบรมแกนนำชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ

การอบรมแกนนำชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ ซึ่งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ ทักษะ ในการประเมินความเสี่ยงอย่างมีส่วนร่วม มีความตระหนัก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานด้านภัยพิบัติ

Step:

3

Conduct VCA training for Communities leaders/ volunteers.

Organize VCA training for communities' leaders and key volunteers, in order to provide the basic knowledge and skills on disaster risk assessment.

ขั้นตอนที่

4

จัดตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ

สนับสนุนให้ชุมชนตั้งคณะกรรมการชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ โดยการนำเสนอโครงสร้างคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการและอนุกรรมการ โดยชุมชนเสนอชื่อผู้ที่มีความเหมาะสม

Step:

4

Set up communities committees

Establish Community Disaster Management Committee (CDMC) and Community Based Action Teams (CBAT). Set up an organization chart with roles and responsibilities and introduce the committees to the community.

แผนผังชุมชน (Community Map) - แผนที่ชุมชน (Community Map)

ประเภทความเสี่ยง	พื้นที่เสี่ยง	พื้นที่เกิดภัย	พื้นที่เกิดภัย
พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม	พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม	พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม	พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม
พื้นที่เสี่ยงดินถล่ม	พื้นที่เสี่ยงดินถล่ม	พื้นที่เสี่ยงดินถล่ม	พื้นที่เสี่ยงดินถล่ม
พื้นที่เสี่ยงไฟไหม้	พื้นที่เสี่ยงไฟไหม้	พื้นที่เสี่ยงไฟไหม้	พื้นที่เสี่ยงไฟไหม้
พื้นที่เสี่ยงโรคระบาด	พื้นที่เสี่ยงโรคระบาด	พื้นที่เสี่ยงโรคระบาด	พื้นที่เสี่ยงโรคระบาด
พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

ขั้นตอนที่

5

ประเมินความเสี่ยงอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดทำแผนเตรียมพร้อมรับภัยพิบัติและแผนตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน

ประเมินความเสี่ยงอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยง (HVCA) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเสี่ยง และจัดทำแผนเตรียมพร้อมรับภัยพิบัติและแผนตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินของชุมชน

Step:

5

Vulnerability Capacity analysis and develop DRR plan/ CP/DP

Conduct vulnerability capacity analysis with communities' involvements using HVCA tools. We then use findings from the analysis to contemplate any risk involved and make a CBDRR plan for the community.

ขั้นตอนที่

6

พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและอนุกรรมการชุมชน

เป็นการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและอนุกรรมการในเรื่องต่างๆ ที่เหมาะสมตามความจำเป็น รวมถึงการอบรมอาสาสมัครบรรเทาภัยตามแผนของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนหาแหล่งสนับสนุนด้านอุปกรณ์และงบประมาณ เช่น การอบรมปฐมพยาบาล การกู้ชีพกู้ภัยทางน้ำ เป็นต้น

Step:

6

Capacity Building for the community

Capacity building for CBAT and CDMC in relevant required skills which include disaster mitigation volunteers training that is based on the communities' plan i.e. first aid training, water rescue and emergencies responses. We also build communities' capacity to be able to acquire funding, procure and maintain identified equipment for disaster response.

ขั้นตอนที่

7

ฝึกซ้อมแผนโต้ะและฝึกซ้อมแผนตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน

การซ้อมแผนโต้ะ เป็นการทดสอบแผนและทดสอบความพร้อมของชุมชนเบื้องต้น หากพบข้อบกพร่องจะได้แก้ไขก่อนที่จะมีการฝึกซ้อมแผนตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน ซึ่งเป็นการฝึกซ้อมแบบปฏิบัติการจริงในการตอบสนองต่อภัยที่เกิดขึ้น และจัดประชุมถอดบทเรียนหลังการฝึกซ้อม

Step:

7

Table Top Exercise and Communities Drills

Conduct a table top exercise session to initially test the plan and find out the stage of community readiness to make the revision and seal those flaws in the plan. Next step is to conduct a community drill with involvements from local authorities at provincial level, district level and sub-district level. At this step, community people will have first-hand experiences on disaster responsiveness. Then there will be a lesson learnt workshop afterward.

ขั้นตอนที่

8

การประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนและส่งมอบชุมชน พร้อมรับภัยพิบัติให้กับหน่วยงานหลักในพื้นที่

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสภากาชาดไทย และส่งมอบชุมชนพื้นที่ดำเนินงานให้กับหน่วยงานหลักในพื้นที่ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และถอดบทเรียน ติดตามผลเพื่อผลักดันให้มีการนำแผนชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ ผนวกเข้ากับแผนและนโยบายของหน่วยงานระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด

ถึงแม้ว่าได้ส่งมอบชุมชนคืนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แล้วก็ตาม ก็ยังมีการติดตามการดำเนินงานของชุมชนเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติให้เกิดความยั่งยืน

Step:

8

Project evaluation and hand over with a set of mutual agreement with local authority to ensure sustainability of the project.

At this point, we will evaluate the CDBRR project using the Thai Red Cross Standard and handover the program to local authorities. Exchange key findings from lesson learnt among communities. Integrate communities' CDBRR plan with local government agencies at provincial level to make it as a policy.

เกณฑ์ประเมินชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ มาตรฐานสภาภาษาไทย

1. องค์กรชุมชนมีคณะกรรมการจัดการด้านภัยพิบัติ และมีกิจกรรมตามแผนอย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนมีการฝึกซ้อมแผนอพยพอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
3. องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณและร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการภัยพิบัติของชุมชน
4. มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านภัยพิบัติและ/หรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
5. แกนนำและ/หรืออาสาสมัครในชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการรับมือกับภัยพิบัติ มีระบบการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์การประเมิน ชุมชนที่ได้คะแนน**มากกว่าร้อยละ 60**
ของคะแนนรวมตามเกณฑ์การให้คะแนน ถือว่าผ่านเกณฑ์
เป็นชุมชนพร้อมรับภัยพิบัติ
ชุมชนที่ได้คะแนน**มากกว่าร้อยละ 80** ของคะแนนรวม
จะจัดเป็นชุมชนที่สามารถจัดกิจกรรมให้เป็นชุมชนต้นแบบได้

Assessment Criteria for CBDRR Program that based on the standard of The Thai Red Cross Society

1. Communities set up its committee to implement planned activities.
2. Communities conduct the evacuation/drill at least once a year.
3. Local authority provides funding and supporting community's plan and implementation on CBDRR.
4. Conduct CSR activity at least once a year on the topic of disaster or environment.
5. Increase disaster management capability for community leaders and/or community volunteers.
6. The communities have effective EWS and monitoring system.

Communities that received assessment scores of **60 percent or higher** pass the criteria for CBDRR program.

Communities that received assessment scores of **80 percent or higher** pass the criteria to be “model” communities for CBDRR program.

เกณฑ์ประเมินชุมชนต้นแบบพร้อมรับมือภัยพิบัติ มาตรฐานสภาภาษาไทย

1. องค์การชุมชนมีคณะกรรมการจัดการด้านภัยพิบัติ และมีกิจกรรมตามแผนอย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนมีการฝึกซ้อมแผนอพยพอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
3. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณและร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการภัยพิบัติของชุมชน
4. มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านภัยพิบัติและ/หรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
5. แกนนำและ/หรืออาสาสมัครในชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการรับมือกับภัยพิบัติ
6. มีระบบการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยอย่างต่อเนื่อง
7. แกนนำชุมชนสามารถประเมินความเปราะบางและความสามารถของชุมชนตนเองได้
8. มีการส่งเสริมความรู้เรื่องภัยพิบัติและการปฐมพยาบาลเข้าไปในการเรียนการสอนเสริมของโรงเรียนในชุมชนต้นแบบ
9. มีมาตรการลดความเสี่ยงหรือลดผลกระทบจากภัยพิบัติของชุมชน
10. มีการบูรณาการแผนชุมชนพร้อมรับมือภัยพิบัติเข้าไปในแผนชุมชน

Assessment Criteria for Setting Up a “Model” Community for CBDRR. Program **that based on the standard of The Thai Red Cross Society**

---

1. Communities set up its committee to implement planned activities.
2. Communities conduct the evacuation/drill at least once a year.
3. Local authority provides funding and supporting community’s plan and implementation on CBDRR.
4. Conduct CSR activity at least once a year on the topic of disaster or environment.
5. Increase disaster management capability for community leaders and/or community volunteers.
6. The communities have effective EWS and monitoring system.
7. Community leader has the ability to assess the community’s vulnerability and capacity.
8. Provide knowledge about disasters and first-aid training to students by selecting a school as a pilot project.
9. Community has its measure to decrease the risk and impact from disaster.
10. Integrate CBDRR plan with community’s disaster preparedness planning.

คณะที่ปรึกษา

1. พลโทนายแพทย์อำนาจ บาลี	ผู้อำนวยการสำนักงานบรรเทาทุกข์ฯ
2. นางสาวภาวิณี อยู่ประเสริฐ	หัวหน้าฝ่ายบรรเทาทุกข์ผู้ประสานภัย

คณะผู้จัดทำ

1. นางสุนิษฐิตา เพชรด้วง	หัวหน้างานสร้างเสริมศักยภาพ ความพร้อมรับภัยพิบัติ
2. นางสาวสุดากาญจน์ สุขนวล	พยาบาล 6
3. นางดวงพร พลปัดพี	พยาบาล 6
4. นางสาวกมลภรณ์ สัมเพ็ชร	พยาบาล 4
5. นางสาวพิชญาภา วัชชวัลคุ	พยาบาล 3
6. นายไพฑูรย์ น้อยวิเศษ	ผู้ช่วยพยาบาล 4

The Fundamental Principles of the International Red Cross and Red crescent Movement

Humanity

The International Red Cross and Red Crescent Movement, born of a desire to bring assistance without discrimination to the wounded on the battlefield, endeavours, in its international and national capacity, to prevent and alleviate human suffering wherever it may be found. Its purpose is to protect life and health and to ensure respect for the human being. It promotes mutual understanding, friendship, cooperation and lasting peace amongst all peoples.

Impartiality

It makes no discrimination as to nationality, race, religious beliefs, class or political opinions. It endeavours to relieve the suffering of individuals, being guided solely by their needs, and to give priority to the most urgent cases of distress.

Neutrality

In order to continue to enjoy the confidence of all, the Movement may not take sides in hostilities or engage at any time in controversies of a political, racial, religious or ideological nature.

Independence

The Movement is independent. The National Societies, while auxiliaries in the humanitarian services of their governments and subject to the laws of their respective countries, must always maintain their autonomy so that they may be able at all times to act in accordance with the principles of the Movement.

Voluntary Service

It is a voluntary relief movement not prompted in any manner by desire for gain.

Unity

There can be only one Red Cross or one Red Crescent Society in anyone country. It must be open to all. It must carry on its humanitarian work throughout its territory.

Universality

The International Red Cross and Red Crescent Movement, in which all Societies have equal status and share equal responsibilities and duties in helping each other, is worldwide.

งานสร้างเสริมศักยภาพความพร้อมรับภัยพิบัติ
ฝ่ายบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย
สำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์ สภากาชาดไทย
1871 ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. (66) 2251 7853-6 โทรสาร (66) 2252 7976

Community safety and resilience building
and analysis through CBDRR Project
Relief and Community Health Bureau
by the Thai Red Cross Society
1871 Henry Dunant Road, Patumwan, Bangkok 10330
Tel: (66) 2251 7853-6 Fax: (66) 2252 7976
Website: www.rtrc.in.th / www.redcross.or.th

สนับสนุนงบประมาณจัดพิมพ์โดย
สหพันธ์สภากาชาดและสภาเสี้ยววงเดือนแดงระหว่างประเทศ

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies